

1990-es évek elején volt egy tévéműsor, aminek az volt a címe, hogy *Hyde park kórner*. Ez a műsor abból állt, hogy a Nyugati pályaudvar aluljárójában felállítottak egy dobogót, rajta egy mikrofonnal, és itt bárki felléphetett,

92 Kaposi Endre

A FOTOGRÁFUS ÉS

A REMETE

Gondolatok Balla András

A remete című fotóciklusáról

hogy bemutassa tudományát. Volt, aki szavalt (netán saját verset is), volt aki énekelt vagy zenélt, volt aki viccet mesélt, volt aki politizált és volt aki csak ökörködött. Egy alkalommal a műsor keretében megszólalt egy középkorú, tarisznyás, hajléktalan férfi, aki – a

körülötte álló sokaság legnagyobb meglepetésére – mindössze ennyit mondott: „Ez a világ addig nem fog megjavulni, amíg az emberek elhiszik azt a hazugságot, hogy az idő pénz. Mert az idő nem pénz, az idő lélek.” Ezzel lépett a dobogóról és elvegyült a tömegben. Én pedig percekig megkövülten ültem a tévékészülék előtt, és alig tudtam magamhoz térni. Hiszen ez az ember azt a mondatot mondta ki, amit én évek óta hiába kerestem...

Ezt az emléket most azért idéztem fel, mert valami hasonlót éltem át Balla András esztergomi fotóművész Borostyán Imréről készített fényképciklusának nagyon elegáns kivitelezésű kötetét lapozgatva. Az élménypárhuzam pedig azért nyilvánvaló, mert mindkét történet hőse egy, a városi civilizáció világából kizuhant férfi, aki öntudatosan vállalta a rákényszerített létezési mód kegyetlen romantikáját, hogy ebben a közegben küzdje ki a maga keserves tapasztalatokra épülő meditatív bölcsességét.

A fotós és a remete találkozása korántsem volt véletlen, hiszen mindkettőjüket a téli természet varázsa csábította ki az Esztergom feletti Vaskapu-hegy hármassziklájához, megismerkedésük pedig mindkettőjük életében meghatározó fordulatot eredményezett. A két ember kapcsolata két évtizedes barátsággá érett, és ezzel magyarázható az a tény, hogy miközben Balla a remetét fényképezte egyszerre mind a saját élményfolyamatát is dokumentálta. Hiszen a Borostyán Imrével töltött idő a saját életidejévé vált, melyben lelket sőt sorsot is cseréltek. Így lett ez a mesébe illő történet közös történetükké, amely történet persze szimbolikus, miként már a főhős neve is az. Jelképe az általa vállalt életformát átható vágyanak, az „örökzöld létezés”, a természettel való teljes azonosulás vágyának. Nyilvánvaló persze, hogy a fotós és modellje egyaránt jól tudta, hogy ez a vágy a mai modern társadalom közegében már nem teljesülhet – hiszen el kell menni boltba, orvoshoz, sőt a kocsmába is –, de mégis mindketten úgy tesznek mintha

a remetének sikerült volna ezt a vágyat valóra váltani. Hogy miért teszik ezt? Nos, szerintem azért, mert így együtt akarták és tudták megfogalmazni azt a felismerést, hogy mi emberek ezt a világot és benne a saját történelmünket végérvényesen és jóvátehetetlenül elfuseráltuk... Meggyőződésem, hogy ez a felismerés adott végső értelmet a fotográfus és a remete 93 együttműködésének, melynek során Balla András fényképezőgépének keresőjén – mint lelkének ablakán – át feltehette „kérdéseit”, és modellje ugyanezen a nyitott ablakon keresztül adta meg „válaszait”. Így válhatott ez a fotósorozat olyan képi párbeszéddé, melyben a fotós kérdése és a modell válasza együtt, egyetlen képi tartalomként jelenik meg, mely minden egyes felvételtől pontosan kiolvasható.

Mivel pedig az idő – mint tudjuk – csak a lelkünkben létezik, és a legvégső tapasztalatot csak az örök elmúlásba való beletörődés jelentheti, nem csoda, hogy a remetének a fotográfushoz intézett utolsó – immáron nem képi – üzenete így szólt: „Javaslom, hogy mostantól lassítsa és állítsa le az öregedést, [...] mert megöregedni lealázó és szégyenletes....” És ez az üzenet egyszerre tükrözi Borostyán Imre magányból fakadó kínzó gyötrelmeit, rendkívüli intelligenciáját és ebből táplálkozó szarkasztikus humorát. Ezek együttes fénye sugározza be annak a különös, de tiszteletre méltó embernek az alakját, aki Balla András fotósorozata révén immár a mi lelkünkben is tanyát vert, és életünk végéig hűséges társunk marad..Ennek tudatában pedig nyugodtan egyet érthetünk Susan Sontaggal, aki szerint: „Leküzdhetetlen érzésünknek, hogy a fényképezés valami módon mágikus művelet, valóságos alapja van...”

Új Forrás 2011/3 – Kaposi Ender: A fotográfus és a remete
Gondolatok Balla András A remete című fotókiállításról

